

tako zdatno povišati posredne davke na žganje, pivo, petrolej, kavo itd. To se ne bi nikakor posrečilo pred 40 leti. S tem ne mislim reči, da sem prijatelj posrednih davkov, nego navajam le gotove zgodbe našega časa.

Spoznali smo torej, da napreduje narodno gospodarstvo dokaj hitro po svojih lastnih, starodavnih načelih. Zlasti je občna dolžnost, obiskovati šole, tudi napredek po gospodarskem smislu, ker vpliva na večjo služnino prostega dela. Spoznali smo, da pomnoženje kapitala nikakor ne vodi do njegove vsemogočnosti, nego da mora padati njegova moč bolj in bolj, ker se znižujejo obresti. Ni ga nam torej treba zadružništva, kateremu nas učijo novi voditelji; napredujemo brez njega, bolj gotovo in dandanes tudi ne več tako počasno.

Težko, da še doživimo takšno dobo, kakeršna je bila v začetku krščanstva, da bi namreč dobili zopet zadružništvo na podlogi močne vzajemne ljubezni. Ako pa obžaljuje navdušen mladenič nedostatke naše dobe, razmere med bogatinom in ubožcem, ako ga mičejo nauki zadružništva, naj ne pozabi nikoli, da ni kos, sveta izpreobrniti koj na mah. Kos pa je, da tudi svoj delež stori za polagano poravnanje razlike; naj se le trudi svoje žive dni, razširjajoč omiko in prihrani naj po svoji varčnosti tudi nekaj kapitala bodočemu zarodu. Tako bode pripomagal tudi narodno-gospodarskemu napredku, tako skrbi za nizke obresti in visoko služnino bodočih časov!

Dr. Janko Serbec.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

- a) Zahteva, da je odstopiti v porabo prepuščene parcele, predmet je lastninski tožbi po smislu § 369. obč. drž. zak., a ne tožbi po § 1435. obč. drž. zak.**

Tožbi c. kr. finančne prokurature v Lj. zoper A. S. v V. je m. del. okrajno sodišče v Lj. z razsodbo z dne 5. marcija 1889, št. 3607 ugodilo iz naslednjih, stvar ob enem pojasnjujočih razlogov:

Po navedbi tožbe so parcele št. 516 in 897 kat. obč. Str. in št. 222 kat. obč. Gr. župánjice, katere je bila pravnim prednikom toženčevim grajščina Z-ška prepustila v užitek kot nagrado za županovanje (opravljanje županskega posla). Ker pa županovanja več ne potrebuje, in se tudi ne županuje več, zahteva Z-ška grajščina najpreje, da jej mora toženec iz svoje posesti odstopiti te, k njegovemu posestvu vlož. št. 39 kat. obč. Str. pripisane parcele in potem povrniti zemljiški davek, ki je plačan od 1868. l. do všttevno 1880. l. s pripadki in prikladami v vkupnem znesku 70 gld. 93 kr. s 5% zamudnimi obresti od dne vročene tožbe. Navedene parcele so torej bile iz določenega vzroka prepuščene kot nagrada za županovanje; in ker je pravni vzrok, obdržati jih, prenehal, znači se tožba gledé zahtevanega odstopa parcel kot tožba zaradi umnoženja po § 1435. obč. drž. zak. (causa data, causa finita), a glede zahtevanega povračila kot zahteva potroška, za toženca storjenega (§ 1042. obč. drž. zak.).

Tožitelj mora, da utemelji tožbo zaradi umnoženja, izkazati: a) da je zahtevane parcele kot bivšo svojo last prenesel v toženčevo last; b) da se je ta prenos zvršil z ozirom na pogoj, ki je bil obema spornima strankama znan, rekše da toženec, odnosno da županujejo posestni njegovi predniki; c) da tega pogoja ni več. — Pomisliti je, ali je tožitelj ugodil tem zahtevam in kako. Pri versko-zakladni grajščini Z-ški (v kranjski dež. deski zvez. VIII. fol. 413) bile so »župánjice«, katere so prepuščali bivšim županom v užitek kot nagrado za županovanje. Razmerje med grajščino in bivšimi župani bilo je torej gledé teh županij osebno stvarno-pravno, bilo mezdna pogodba, katera se je molčé (§ 863. obč. drž. zak.) nadaljevala in dalje prenašala po zvrševanju medsebojnih dolžnostij. To razmerje zakladno-grajščinskih županij se je v moči ohranilo po pogodbi, katero je grajščina Z-ška sklenila z grajščinskimi podložniki in jo je vladar dne 25. febr. 1785 potrdil (Robotabolitions-Mayerschaftsverstückungs-Contracte s 26. avg. 1785), in sicer v njenem 6. odstavku, ki slove: »Šestič. Gledé vaških županov ostanejo pri starem zemljišča, zauživana kot nagrada, bodi si njiva, travnik ali gozd pod uvetom, da župani svoje dolžnosti izpolnjujejo zvesto in v občni blagor.« To je po smislu dv. dekr. z dne 7. okt. 1793 in § 112. lit. a. obč. sod. r. dokazano. Županjice grajščine Z-ške so potem za francoske vlade na Kranjskem vladni organi,

zastopajoči Z-ško grajščino, dali v zakup na javni dražbi. Tudi to je dokazano po listinah. V preiskavah za napravo nove zemljiške knjige kat. obč. Str. priznal je dne 21. jun. 1884 toženec sam c. kr. finančni prokuraturi, zastopajoči Z-ško grajščino, da so parcele št. 516 in 897 kat. obč. Str. in št. 222 kat. obč. Gr. »županjice«, katere so bili njegovi posestni predniki prejeli od grajščine Z-ške kot župani, in znači se to kot dokazno priznanje. A tudi toženčeve tri priče povedale so, pojasnjujoč predmet, da so zadevne parcele županjice, in da so predniki toženčevi, kot župani, te županjice prejeli od tožeče grajščine v užitek za županovanje in sicer takšno, da je župan grajščinskim podložnikom napovedoval žitnino ter grajščinsko osobje, katero je žitnino spravljalo, z dotično vožno živino vred, kake tri dni pri sebi pod streho imel in hranil (»preleganščina«). Z vsem tem je torej dokazano in sicer: prvič, da so k grajščini Z-ški spadale »županjice«, katere so prepuščali županom v užitek kot nagrado za županovanje; in drugič, da so zadevne parcele št. 516 in št. 897 kat. obč. Str. in št. 222 kat. obč. Gr. takšne županjice. Ker je neovržno dognano, da sporne parcele poseduje toženec kot svojo imovino, dokazano je tudi: a) da so se parcele št. 516 in št. 897 kat. obč. Str. in št. 222 kat. obč. Gr. kot bivša imovina zakladne grajščine Z-ške bile prenesle v toženčevo imovino; in b) da se je ta prenos zvršil z ozirom na pogoj županovanja, ki je bil znan pravnim prednikom obeh spornih strank. Ker je po najv. pat. z dne 7. septembra 1848 in ces. pat. z dne 4. marcija 1849 podložništvo odpravljeno in so torej prenehala tudi opravila, za katera so se županjice prepuščale bivšim županom v užitek, nastopil je tudi razvezni pogoj užitka (§§ 901, 696 in 709 obč. drž. zak.) in minil vzrok uživanju, a zaradi vsega tega: c) odpadel je pogoj, pod katerim je tožiteljica dajala užitek županij (causa finita est) in zakladna grajščina Z-ška je upravičena po § 1435. obč. drž. zak. zahtevati s tožbo odstopa teh parcel.

Toženec ugovarja tožbeni zahtevi priposestovanje, trdeč, da je sporne parcele s svojimi posestnimi predniki več nego 40 let mirno in javno v posesti imel in užival, torej priposestovanjem v last zadobil (§ 1477. obč. drž. zak.), — ter hoče priposestovanje dokazati s pričami in znabiti tudi z glavno prisego. A ne gledé na to, da se dokaz s pričami ni posrečil — ker je prva priča Kr. J. zvrševanje posesti potrdil le za leti 1834. in 1835. in poleg tega

še za poznejšnje, a ne natančneje določeno leto, — ker je druga priča Ka. A. tist čas, ko se je tožba naperila, bil šele 49 let star, in je torej za dobo od leta 1846. do 1851. po § 140 lit. a obč. sod. r. povse zavržen, a za dobo od leta 1851. do 1857. po § 140. lit. f obč. sod. r. sumen, — in ker je le tretja priča Ko. A. 45letno zvrševanje posesti potrdil; in ne gledé na to, da bi moral dne 17. majnika 1846 rojeni toženec dopolnilno prisego o dobi storiti, o kateri ne more iz svojega spoznavanja ničesar znati, in da torej po smislu najv. odločbe z dne 1. okt. 1844, št. 836 zb. pr. zak., te dopolnilne prisega ni smeti dopuščati: itak ne more 40letno priposestovanje v navzočem sporu nikakor obveljati. Županjice so, kakor dokazano, do odpravljenega podložništva (dne 4. marcija 1849) županom prepuščali v užitek kot nagrado za njih poslovanje, in priposestovanje teh zemljišč po županih je po § 1462. obč. drž. zak. izključeno tem bolj, ker so ti posestniki pred tožencem bili le imetniki, a ne posestniki županjic (§§ 309, 318 obč. drž. zak.). Če bi bil tudi ta ali oni prejšnji posestnik podstavo svojega držanja samooblastno premenil in si s tem naslov prilastil, če bi bil tudi svojimi smatral županjice, o katerih je oziraje se na priznanje v zapisniku A ad I in na navedene izpovedbe prič znati moral, da spadajo k grajščini Z-ški in da jih drži le za uživanje; — in če bi bil naposled skušal v posest teh, le začasno in le kot nagrada za županovanje v užitek mu prepuščenih županjic vsiliti, zvito vtihtapiti se in to le začasno uživanje premeniti v trajno pravico, onda ne bi bil mogel ta prejšnji posestnik in njegovi dediči kot nepošteni in nepristni posestniki (§§ 318, 319, 326 in 345 obč. drž. zak.) priposestovati teh županjic, tako dolgo ne, dokler je trajalo mezдно razmerje, to je do odprave podložništva po najv. pat. z dne 7. sept. 1848 in ces. pat. z dne 4. marcija 1849, št. 152 drž. zak., ko je po njej tudi prenehalo županovanje (§§ 1460, 1461, 1463, 1464 in 1477 obč. drž. zak.). Začetek po zakonu možne priposestne dobe preložiti je torej na dan 4. marcija 1849, in tedanji, v zemljiški knjigi (pril. L ad I) izkazani lastnik glavnega posestva, L. I., ki je bil glavno posestvo vlož. št. 39 kat. obč. Str. prevzel po prisodnici z dne 11. julija 1887, št. 281, prenehal je dne 4. marcija 1849 biti imetnik spornih parcel, obdržavši jih kot posestnik, a ne kot posestnik po zakonu (§ 1462 obč. drž. zak.). Tudi njegova, po prisodnici z dne 2. nov. 1849, št. 3182 izkazana dediča L. U. in P. M. nista

imela več naslova nego L. J., in šele tretji in sicer v zemljiški knjigi kot posestnik izkazani P. R., ki je bil glavno posestvo po prisodnici z dne 19. decembra 1856, št. 21612 prevzel, mogel se je sklicevati na priposestovanje po zakonu, pričenše s prevzemnim dnem 19. decembrom 1856. Ker pa gré tožeči grajščini po § 1472. obč. drž. zak. izvenredna doba 40letnega zastarenja, in ker od dne prevzete posesti do dne vložene tožbe a doba zastarenja, oziroma priposestovanja ni potekla, nikakor ne more tu obveljati ugovarjana priposest. Toženec se gledé parcel št. 516 in 897 kat. obč. Str. tudi sklicuje na, v § 1472. obč. drž. zak. določeno 6letno priposestno dobo. Temu ni ugovora in obe sporni stranki pripoznavata, da sta bili ti parceli uže od leta 1861 pripisani glavnemu posestvu toženčevemu, urb. št. 50 in 51 grajščine Z ške. A toženec je ta ugovor navedel šele v dokaznem spisu in pretresati je najprvo vprašanje, je li ta ugovor dopusten po smislu sodnega reda. Po §§ 7. in 24. obč. sod. r. in res. z dne 14. junija 1784, št. 306 lit. b zb. pr. zak. je vse ugovore, s katerimi se meni toženec braniti, navesti v odgovoru, drugače se ni moči nanje ozirati v pravnem sporu. In ker se ugovor v dokaznem spisu, opirajoč se na tabularno posest in sklicujoč se na 6letno priposestno dobo, bistveno razlikuje od ugovora v spornih govorih, ki je utemeljen s 40-letnim priposestovanjem, onda se tudi ni bilo moči ozirati na tabularno posest in priposestovanje po njej v navzočem sporu.

(Dalje in konec prihodnjič.)

b) „Legatum debiti“ (§ 665 obč. drž. zak.). — Na ustno tožbo smeti je „genus actionis“ in zahtevo tožbe tudi v repliki predrugačiti.

V ustni tožbi de pr. 27. marcija 1889, št. 2976, pravi tožitelj, da mu je Urša R., umrša dne 5. januarija 1887, iz izročilnega pisma z 28. januarija 1873 dolgovala očetovo odpravščino 150 gld. S prisojilom z dne 12. februarja 1889, št. 1297, prisodila se je njena zapuščina sinu Janezu R. z nalogom, da mora plačati vse dolgove. Tožitelj zahteva torej, da mora Janez R. plačati ono odpravščino. V repliki popravlja tožitelj tožbo tako, da je bila navedena odpravščina na polovici zemljišča toženčevega očeta Ja-

neza R. vložek 33 kat. obč. C. zavarovana, da se je ta polovica zemljišča po zvršilu prodala Urši R. Na tožiteljevo zavarovano odpravščino je po razdelilnem odloku z dne 26. septembra 1884, št. 7168, pripadlo le 81 gld. 12 kr.; kar je tirjatve več, je pa tožitelj propadel. Pred dražbo je Urša R. tožitelju obljubila, da mu bode vso odpravščino 150 gld. plačala, če ne bode zemljišča dražil. To plačilno obljubo je pozneje zopet ponovila in v svoji oporoki zaukazala je dediču, da mora tožiteljevo tirjatev plačati. Na podlogi tega prosi v repliki, da se toženec kot oporočni dedič Urše R. ob-sodi plačati to tirjatev iz izročilne listine z dne 28. januvarija 1873, katero je Urša R. obljubila plačati in jo tudi pripoznala v oporoki.

Okrajno sodišče v K. je zahtevi v repliki gledé na § 665. obč. drž. zak. povse ugodilo.

Višje dež. sodišče je pa z odločbo z dne 20. marcija 1890, št. 2463, prvo razsodbo predrugáčilo in tožitelju priznalo le 81 gld. 12 kr., a odbilo tožbo z 68 gld. 88 kr. Razlogi: Zaradi tirjatve 150 gld. bi se lahko dve tožbi vložili. V jedni bi se lahko utrdilo obligatorno razmerje z zapustnico, a druga bi bila tožba za volilo po smislu § 665. obč. drž. zak. V prvi mora tožitelj donesti popolni dokaz, a v drugi mu je le dokazati, da je bil toženec z dolgom obremenjen v tožiteljevo korist. Tu tožitelj svoji zahtevi podlaga pogodbeno zavezo, kakeršna je bila prvotna in pozneje baje ponovljena. Ta temelj je ničev na dve strani, kajti prvotna niti ponovljena pogodba ne sme biti predmet tožbi (dvor. dek. z dne 6. junija 1838, št. 271 zb. pr. zak.) in o ponovljeni pogodbi ni se naložila glavna prisega, zatorej je brez dokaza; oporočna naredba ne more na to stran dajati nikake opore. Kot tožbe za volilo pa zahteve tožiteljeve ni moči smatrati, ker te tožbene pravice ni navajal in se bi to ne strinjalo z bistveno zahtevo, glasečo se na prevzetje dolga. To se ni nič predrugáčilo s tem, da se v zahtevi omenja oporočna naredba, kajti z njo se hoče — če tudi slabo — dokazati le obligatorno razmerje, a ni se ugotovilo dolžno volilo. Ko bi tožitelj zahteval dolžno volilo, bilo bi obravnavati, je li zapuščina zadostna, velja li to volilo ali ne. V to se pa tožencu ni dala prilika in zato je bilo prvo razsodbo predrugáčiti.

Najvišje sodišče je z odločbo s 17. julija 1890, št. 6883, razsodbo drugega sodnika predrugáčilo ter obnovilo razsodbo prve inštanice.

Razlogi:

V denašnji pravdi zahteva tožitelj od toženca kot vsečiharnega dediča po Urši R. plačila očetove odpravščine 150 gld. iz izročilne listine z dne 28. januarija 1873, ker je Urša R. l. 1884. tožitelju obljubila, da mu to svoto plača, ako ona zdraži Janez R-ovo polovico zemljišča vlož. št. 33 kat. obč. C. in je tožitelj ne bode dražil; dalje, ker je Urša R. to plačilno obljubo ponovila leta 1886., in ker je Urša R. ta dolg priznala tudi v svoji zadnji volji z dne 30. decembra 1886 in zaukazala dediču, da ga plača. Prvi sodnik ugodil je tožbeni zahtevi gledé na § 665. obč. drž. zak., drugo sodišče je pa zahtevo, kolikor presega svoto, katera se je tožitelju dodelila pri razdelitvi skupila z dne 26. sept. 1884, št. 7168, odbilo zato, ker tožitelj ni za dolžno volilo tožil. Zoper to odločbo vložil je tožitelj revizijsko pritožbo, katera je opravičena. Po sedanjem pravu o pravih ni tožitelj zavezan pri-
dehati svoji tožbi določenega tehničnega značaja, nego po § 30. obč. sod. r. mora v tožbi po času dogajanja navesti vsa dejanja, iz katerih hoče izvajati svojo pravico, mora povedati vse okoliščine, ki mogo njegovo pravico ugotoviti; če je ustno tožbo vložil, sme po § 21. obč. sod. r. in dv. dek. s 15. januarija 1787, št. 620 lit. b zb. pr. zak., tudi v repliki predružačiti »genus actionis« in iz tega izvirajočo prošnjo. Tu tožitelj v svoji ustni tožbi zahtevo samo tako utemeljuje, da mu je dolgovala Urša R. po izročilni pogodbi z dne 28. januarija 1873 očetovo odpravščino, katero mora toženec kot njen vsečiharni dedič plačati, a v repliki utemeljuje zavezo Urše R. rekši, da se mu je l. 1884., ko je bilo polovico zemljišča vlož. 33 kat. obč. C. Janeza R. po dražbi prodati, Urša R. zavezala plačati teh 150 gld., če ona zemljišče zdraži in ga on ne bode dražil; da je l. 1886. ponovila to plačilno obljubo; in naposled, da je v oporoki zaukazala dediču, da plača ta dolg tožitelju. Akotudi je drugo sodišče prav opomnilo, da gori navedene prvotne in ponovljene pogodbe po določilu dv. dek. s 6. junija 1838, št. 271 zb. pr. zak., ni smeti storiti predmetom tožbe, vender se po navedenem drugo sodišče ni smelo odvezati od dolžnosti, da preiskuje, je li tožbeni zahtevi, ozirajoč se na oporočno naredbo, ugoditi ali ne. Urša R. je v svoji oporoki izrecno izjavila, da je tožitelju dolžna 150 gld., določujoč, da je, če ni drugače, toliko

odprodati od njenega zemljišča, da se ta dolg plača. Toženec se je na podlogi te oporoke priglasil k zapuščini Urše R. dedičem in ni trditve, da je voljeni dolg različen od dolga v tej tožbi. Gledé na to je reči, da gre tu za »legatum debiti«, katero mora toženec po § 665. obč. drž. zak. plačati in to tem bolj, ker se niti ne trdi, da ni zapuščina zadostna za plačilo volil. Tudi ni reči, da toženec ni imel prilike za ta ugovor, kajti tožitelj se izrecno opira tudi na določbe oporoke in ta naslov tirjatve je vpleten v popravljeno tožbeno zahtevo. Po pravici je prvi sodnik ugodil tožbeni zahtevi v popolnem obsegu in sicer ne gledé na to, da je v replike zahtevo zapisan tudi naslov tirjatve in prevzetega dolga, ker je to prevzete dolga le nagib »legati debiti«, a ta nagib je pa gledé na svojstvo tega legata brez pomena. Iz teh razlogov bilo je ustreči revizijskim pritožbam.

c) Sme se li ponoviti narok za prisego? Kedaj, komu in po kakem razmerji je povrniti stroške dokazovanja (§ 24–26. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69 drž. zak.)?

V pravdi O. Gr. proti M. R. zaradi 116 gld. 22 kr. je okrajno sodišče v Št. P. za pravo spoznalo, da mora toženec tožitelju brezpogojno plačati 23 gld. 92 kr., potem znesek 32 gld. 10 kr. in 20 gld. 20 kr., vkupe 52 gld. 30 kr., ako ne bi storil dveh, njemu naloženih glavnih priseg, in naposled znesek 40 gld., ako tožitelj ne bi storil dotične njemu naložene glavne prisege. Stroškov v znesku 45 gld. moral bi toženec plačati znesek 10 gld. nepogojno, delne zneske po 12 gld., 7 gld. in 16 gld. le tedaj, ako bi tožitelj zmagal glede imenovanih treh zneskov 32 gld. 10 kr., 20 gld. 20 kr. in 40 gld. Ako odpade ta ali oni znesek iztožene glavnice onda tudi toženec ni dolžan plačati dotičnih stroškov. Da bi smel sploh v kakem slučaju toženec tirjati kaj stroškov od tožitelja, ni bilo rečeno.

Obe stranki nastopita o pravem času prisego, ter je bil narok za priseganje določen na 23. avgusta 1889. K temu naroku prišli sta obe stranki, prisegla pa ni nobena, ter sta obe zopet odšli domov.

Dne 29. septembra 1889 prosi toženec znóva, naj se določi drugi dan, pri katerem bode prisegel, ter je utemeljil to svojo

prošnjo, češ, da sta bila on in tožitelj uže pri prvem naroku pred sodiščem, da sta se začela pogajati zaradi one svote, ki je bila zavisna od priseg, da sta zategadelj šla izpred sodišča, pa da se vender pozneje nista pogodila. Okrajno sodišče v Št. P. ustreže tej prošnji ter določi nov dan za prisego.

Na tožiteljevo pritožbo premeni višje dež. sodišče prvega sodnika odlok ter zavrne prošnjo tožencu, obsodivši ga, da mora povrniti stroške pritožbe iz teh-le razlogov: Dokazano je, da je toženec obe prisegi nastopil pravočasno, da je bil prisežni narok določen na 23. avgusta 1889, pa da takrat toženec priseg ni storil. Po smislu § 210. obč. sod. r. je prisego pri določenem naroku tako gotovo storiti, ker bi sicer tega pozneje ne bi bilo smeti in moči dovoliti in bi se protivje tega, kar bi bilo dokazati po prisegi, smatralo za resnico. Po tem takem naroka, ki je bil določen v priseganje, ni nikedar moči ponoviti na prošnjo tiste stranke same, kateri je bilo priseči, ter je brez pomena, zakaj se pri prvem naroku prisega ni storila.

Na pritožbo toženca M. R. je najvišje sodišče potrdilo odlok prvega sodnika in izreklo, da se naj prvi sodnik na stroške te pritožbe ozira, končno rešujoč dokazno postopanje in sicer zaradi tega, ker sodišče nima pravice uradnim pôtem določiti nasledkov, ki nastopijo, kedar stranka prisego zamudi, dalje ker tožitelj pred novo prošnjo za zopetni narok ni zahteval, da bi se prisega smatrala za nestorjeno, dalje ker po tem takem ni nikakeršnega sodnega izreka, ki bi tožencu prepovedal ali nemogočo storil prisego, in torej po zakonu ni razloga, da se dotični prošnji ne bi smelo ustreči, naposled, ker o stroških za pritožbo sedaj še ni moči sklepati, predno ni izvršeno dokazno postopanje.

Tožitelj prosi sedaj tudi novega naroka, pri katerem bi storil prvokrat zamujeno prisego zaradi zneska 40 gld. Prvi sodnik ustreže tej prošnji ter znova določi dan za prisego.

Pri tem naroku tožitelj svoje prisege ne stori, toženec stori pa obe njemu pridržani glavni prisegi ter zaznamuje vse svoje stroške pri dokaznem postopanju. Rešujoč zapisnik odmeri prvi sodnik te stroške ter izreče, da tožitelj ni prisegel, pač pa toženec.

Na tožiteljevo pritožbo, ki se je opirala na razsodbo, po kateri nima toženec v nikakeršnem slučaju od tožitelja tirjati stroškov, ter bi tožitelj sedaj samo izgubil dotične imenovane delne

zneske 32 gld. 10 kr., 20 gld. 20 kr., 40 gld., ne pa moral še trpeti druge škode ali pa celò sam plačati kakih stroškov, — potrdilo je višje deželno sodišče prvega sodnika odlok oziraje se na §§ 404. in 424. obč. sod. reda in resolucijo s 14. junija 1884, št. 306 zb. pr. zak., ter na to, da je toženec svoje stroške zabeležil in zahteval, da mu jih je povrniti.

Dr. H.

d) Če zahteva odvetnik, da mu sodišče določi njegov stroškovnik, primerjaj se istopis za sodišče z istopisom, stranki poslanim; če se ne strinjata oba istopisa v več posameznih točkah, vzemi sodnik, določujoč račun, v podlogo tudi istopis za stranke.

Dr. X. prosil je, naj bi mu sodišče določilo račun zaslužka in stroškov proti Y. Letá, zaslišan o predloženem računu, upiral se mu je glede več toček in predložil sodišču istopis računa, ki mu ga je bil dr. X. podal in v katerem so bile nekatere točke nižje umerjene, nego v računu, predloženem sodišču; prosil je torej znižanja, pozivajoč se na račun, ki ga je bil sam prejel.

Prvi sodnik določil je na to račun v vsem znesku, ne da bi dodal posebnih razlogov.

Na pritožbo Y-ovo znižala je druga inštanca znesek, ki ga je določil prvi sodnik, zategadelj, ker je določil prvi sodnik več, nego primerno; na račun, ki ga je bil dal dr. X. pritožitelju, ni bilo moči ozirati se, ker sodišču je zgol po spisih in trudu, v njih obseženem, presojati zaslužek pravnega zastopnika in ker gre tu zgol za določitev stroškov.

Najvišje sodišče pa je z odločbo z dne 29. okt. 1889, št. 12303 ugodilo izvenredni reviz. pritožbi Y-ovi iz teh-le razlogov: Ako se vidi odvetniku potrebno, da si dá določiti po smislu dv. dekr. z dne 4. okt. 1833, št. 2633 zb. pr. zak. račun zaradi tega, ker mu ugovarja stranka po njem zastopana, da so posamezne točke računa pretirane, onda ni, da bi odvetnik v računu, predloženem sodišču, navajal zaslužek v večjih zneskih, nego li v računu, ki ga je bil dal stranki. Ako predloži stranka, zaslišana o računu odvetnikovem, račun, ki jej je došel od odvetnika, onda se je sodniku, odmerjajočemu nagrado, ozirati ob jednom tudi na le-tá račun in sosebno ni dovo-

ljeno, odmerjati več nagrade za odvetnikov trud, nego li ga je ocenil odvetnik sam v računu, poslanem stranki, več, nego li torej nagrade sam zahteva od stranke. Dr. X. dal je pritožitelju račun, na kateri se le-ta v svoji pritožbi sklicuje, in iz primerjanja tega računa z računom, predloženim sodišču, je razvidno, da je v le-tem znesek posameznih točk po dva in trikrat višji, nego li v prejšnjem računu; te točke je bilo torej znižati na zneske, nastavljene v računu, ki ga je bil dal odvetnik stranki sami, in prav v tem, da druga inštanca ni tega storila, zgodila se je krivica, zaradi katere je bilo premeniti obedve zaszodbi nižjih inštanc.

e) Ali je uživatelj zemljišča legitimovan tožiti zaradi motene posesti vožnje pravice po tujem zemljišči na zemljišče, katero uživa?

S konečnim odlokom je prva inštanca odbila tožbo Ivana S. in zahtevo, naj se spozná, da je toženec Fran Š., ker je dné 24. apr. 1888 Antona K., ki je bil od tožitelja najet, da bi mu vozil gnoj na polje parc. št. 156. čez polje toženčeveo parc. št. 158, prepovedal iti z gnojem čez polje parc. št. 158, motil v mirni posesti pravice, voziti čez polje parc. št. 158 na polje parc. št. 156, da je dolžan, zdržati se vsake nadaljne motitve te posesti pod denarno kaznijo in vrniti tožitelju pravdne stroške, iz teh-le razlogov: Tožitelj trdi, da je v posesti pravice, voziti čez zemljišče toženčeveo parc. št. 158 na zemljišče parc. št. 156. K pojmu posesti pravice zahteva se volje, da se izvršuje obseg prava v svojem imenu (§ 309. in 312. obč. drž. zak.) Tukaj je dokazano po soglasni pripovedi obeh strank, da je polje parc. št. 156 last župe, in da je tožitelj jedini uživatelj tega polja. Iz tega izhaja, da tožitelj nima misli upotrebljati obseg vožnje pravice na parc. št. 156 po zemljišči toženčevem parc. št. 158 v svojem imenu, nego on izvršuje dotično pravico kot uživatelj v imenu lastnika zemljišča parc. št. 156; ni torej, da bi tožitelja smatrali za posestnika dotične pravice, nego imeti ga je golim detentorjem in kot detentor ni upravičen vložiti le-té tožbe. Ugovor toženčev je torej v tem pogledu osnovan, in tožbo je bilo iz tega razloga odbiti, ne da bi bilo treba ozirati se na nadaljne ugovore toženčeve in uspeh dokazovanja s pričami.

Na rekurz tožiteljev potrdilo je višje dež. sodišče prvosodni odlok iz teh-le razlogov: Toženec tajil je najpreje posest tožiteljevo in se branil z nekaterimi ugovori. Dokaz s tožiteljivimi pričami o posesti se je ponesrečil; kajti priča F. K. je potrdil, da je vozil tožitelju na jesen l. 1882. gnoj na parcelo št. 156 čez polje toženčevo parc. št. 158; priča F. M. pripoznal je sicer, da je vspomladi l. 1885. vozil tožitelju gnoj čez toženčevo polje, da pa je toženec, ko je priča po cesti čez polje parc. št. 158 gnoj pripeljal, prišel k njemu in mu rekel, da naj neha ondu voziti ter tudi vzel njegove voli in jih prepeljal po razoru na spodnjo pot; priča I. S., bratranec tožiteljev, je izjavil, da tožitelj ni vsako leto, nego le kedar je bilo potreba, vozil gnoj na polje parc. št. 156 čez polje toženčevo parc. št. 158. Priča F. K. potrdil je torej samo jeden slučaj za l. 1882., priča F. M. pa za leto 1885. važno okolščino proti tožitelju, in tudi bratranec tožiteljev I. S. ni potrdil posesti tožiteljeve tako, kakor jo je le-tá trdil v tožbi. Treba je torej tožbo uže iz tega razloga odbiti, ne da bi bilo potrebno ozirati se na nadaljne ugovore toženčeve

Na izvenredni rekurz je premenilo najvišje sodišče z odločbo z dné 2. jul. 1889 št. 7611 odločbi obeh nižjih inštanc in popolnoma ugodilo prošnji tožbe iz teh-le razlogov: Zbok §§ 2. in 5. ces. nar. z dné 27. okt. 1849, št. 12 drž. zak., gre v postopanju zaradi motene posesti le za zadnjo dejansko posest in za slučaj motenja, a popolnoma irrelevantno je, na kateri pravni razlog da se opira tožiteljeva posest. Ni torej moči rzsodbe prvega sodišča smatrati po pravu, češ, da tožitelj ni upravičen k tožbi zaradi motene te posesti, zato ker polje parc. št. 156 spada župi —ski, da je on le uživatelj onega polja, nego treba je bilo tožitelju prisoditi pravico tožbe, če je bil moten v pravici, katero je upotrebljal v imenu lastnikovem. Ker pa je s pričami bila dokazana zadnja posest in z drugimi tožiteljevimi pričami tudi slučaj motenja, in je poleg tega tudi s sodnim ogledom na lici mesta dokazano, da čez polje parc. št. 158 drži vožnja pot, katera kaže, da se je mnogokrat zaporedoma vozilo, bilo je po smislu dv. dekr. z dné 15. febr. 1833, št. 2593 zb. pr. zak., odločbi obeh nižjih sodišč premeniti in ugoditi tožbeni prošnji. Priča potrjuje vožnjo gnoja sicer le za l. 1882., 1885. in 1888., ali to je znano, da se polje ne gnoji vsako leto in torej tudi ta okolnost ne brani ugoditi po smislu tožbene prošnje.

Konečno tudi izjava priče F. M. ni tožbi na kvar, ker ni jasno iz nje, da se je dalo vedeti tožitelju dejanje toženčevu in da je tožitelj zaradi tega opustil l. 1886. vožnjo gnoja čez polje parc. štev. 158.

Kazensko pravo.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§§ 33. in 292. kaz. pr. r.).

XII.

K §-u 9. tiskovnega zakona.

C. kr. najvišje kot kasacijsko sodišče je z razsodbo z dné 29. majnika 1890, štev. 4818 ugodilo ničnostni pritožbi v obrano zakona ter izreklo, da je razsodba c. kr. okrožnega sodišča v Dun. Novem mestu z dné 28. decembra 1889, št. 5560, prekršila zakon v § 9. tisk. zak.

Razlogi.

C. kr. državno pravdníštvo je proti Lujizi R., izdajateljici perijodične tiskovine »Badener Bote«, izhajajoče v Badenu, ter posestnici tiskarne, potem proti Josipu H., odgovornemu uredniku te tiskovine dvignilo obtožbo zaradi pregreška §-a 9 odst. 4 tisk. zak., ker sta obtoženca v času od 30. decembra 1888 do 16. novembra 1889 dala tiskati na beletristični prilogi k »Badener Boten«, katero v resnici urejuje Teodor F., a tiskajo in izdajejo Hermana Sch. nasledniki v Stuttgartu, lažnjive navedbe: »Druck und Verlag von Leo R'. Wittwe in Baden unter verantwortlicher Leitung des J. H.« Čeprav je c. kr. okrožno sodišče v Dunajskem Novem mestu to stanje rečij smatralo za dokazano, vender je obtoženca z razsodbo z 28. decembra 1889, št. 492, oprostilo od obtožbe, ker navedeno prilogo po njeni glavni vsebini sicer urejuje v Stuttgartu Teodor F. in jo tiskajo Herman-a Sch. nasledniki v Stuttgartu toda na posled se list vender-le zgotovi še-le v Badenu v tiskarni Lujize R., kjer se dodatno tiskajo listu na čelo anonce, vožnji redi, žitne cene itd. in zraven tega končna pripomnja (navedba tiskarja, urednika in založnika). List da se torej za izdajo zgotavlja šele v Badenu in da je po smislu pripomnje koncem lista posestnica tiskarne

in založnica prevzela tudi odgovornost pred avstrijskimi oblastvi za vso ostalo, v inozemstvu tiskano vsebino lista.

Ta nazor okrožnega sodišča se kaže kot zmota v pravu.

Kakor navedbam po §-u 10. tisk. zak. gledé na perijodične tiskovine in po drugih propisih tisk. zak., namen je tudi propisu §-a 9. tisk. zak. (navedba tiskarja, izdajatelja in urednika na tiskovini sami) ta, da se zlajšuje nadziranje nad tiskovinami, da se določa, imajo li tiskovine tozemski ali pa inozemski značaj, in da se tudi določi kompetenca za eventuelno kazensko-sodno preganjanje. Temu namenu zakonovemu je moči zadostiti le tedaj, ako so navedbe popolnem resnične. Zategadelj kaznuje tiskovni zakon zlasti tudi v §-a 9. vedoma lažnjivo navedbo gledé okolnostij, v tem določilu navedenih, in sicer pri sleharnem krivci kot pregrešek.

V tem slučaju sta oba obtoženca zadolžila lažnjive navedbe o tiskarji, uredniku in izdajatelji priloge k »Badener Boten« vedoma (ako tudi ju je v to napotil pomoten nazor o zakonovih določbah).

Ni, da bi se pretresalo vprašanje, ali je naznanilo, storjeno po smislu § 10. tisk. zak. gledé na to prilogo, bilo po zakonovih zahtevah ter po resnici. Ne gledé na to zadostuje za dokaz, da je izpodbijana razsodba pravopomotna, če se naglaša, da bi bila obtoženca samo tedaj resnici zadostila, ako bi bila na del priloge, kateri je bil v inozemstvu urejen, izdan in tiskan, zapisala imena inozemskega urednika, izdajatelja in tiskarja, in ako bi ta list, ki je bil v tozemstvu (Baden pri Dunaji) urejen, tiskan in izdan, označnila tako, kakor se prilega temu njegovemu postanku. Očividno je pa resnici protivno, ako se inozemski del tiskovine kaže, kakor bi bil v tozemstvu izdan, urejen in tiskan, in ako se na ta način napravi videz, da je tiskovina tozemska, če tudi je inozemska po svojem večjem in bistvenem delu. Absolutna dolžnost, da so resnične navedbe, katerih zahteva § 9 tisk. zak., izhaja iz pozitivnega propisa zakonovega.

To, da avstrijski tiskar oziroma izdajatelj tiskovino iz inozemstva popolni in tako zgotovi, ter je na ta način zakonu odgovoren tudi za tisek, ki je storjen v inozemstvu, — to je vse jedno za presojanje te dolžnosti. Zakon zahteva, da morajo biti na vsaki tiskovini navedbe po smislu § 9. tisk. zak. resnične in kakor mora, če več tozemskih tiskarjev skupno tiskovino priredi, vsakdo izmed

njih odgovoren biti za oznambo dela, ki ga je priredil, tako je tudi v razmerji tozemskega tiskarja do inozemskega tiskarja.

Noče se zakon baviti s fikcijami, nego zakon veli naravnost, da resnične naj so navedbe, iz katerih je v to poklicanim oblastvom izvajati potrebne sklepe, tako gledé odgovornosti, tako v drugem pogledu.

Ker je le-ta razsodba prekršila zakon v § 9. tisk. zak., onda je moral nastati ta izrek po § 33 in 292 kaz. pr. r.

Iz upravne prakse.

a) § 15. stavb. reda za Kranjsko: „ako se ni nič prenaredilo v lokalnih krajnih okolščinah“ — ne misli subjektivnih okolščin ali osebnih prememb. Stavbinska privolitev velja za določen predmet, a ne za določeno osebo.

Deželni odbor kranjski je z rešilom z dne 6. avgusta 1888 št. 3757 zavrnil pritožbo dr. K. Š. zoper sklep občinskega odbora v K., kateri soglasno z odlokom županstva v K. Franu F. ponavlja privolitev za stavbo salona in kegljišča na njegovem vrtu, a potrdil navedeni sklep občinskega obora. Razlogi: Kolikor dr. Š. stavbinsko privolitev, podeljeno Franu F. l. 1885, izpodbija z javnega in privatno-pravnega stališča, omeniti je, da za časa tedanje privolitve ni bilo nikakih javnih pomislekov in da tedanji privatno-pravni ugovor Josipa R. (pravnega prednika dru. Š.) bil je popolnoma poravnan. Sploh pa je tu stavbinska privolitev uže svoj čas stopila v pravno moč. Da je županstvo naznanilo Frana F., podano za ponovitev stavbinske privolitve dné 22. marcija 1888 pod št. 304, poprej rešilo, nego li stavbinsko prošnjo dra. Š., podano dné 21. marcija 1888 pod št. 303, v tem deželni odbor ne more videti nič zakonu protivnega ali ničnostnega, ker nobeden zakon ne določa, po kateri vrsti je reševati take prošnje. Trditev pritožiteljeva, da se je prenaredilo v lokalnih okolnostih, in razlaga §-a 15 stavb. r. v tem pogledu ni prava. Zakonu pri razlagi ni smeti dati drugega smisla razun tistega, ki se pokazuje iz lastnega pomena besed v